

Шеверсва О.М. , студентка групи ОА-80
Житомирський державний технологічний університет
Науковий керівник К.В. Романчук,
доктор економічних наук, доцент,
завідувач кафедри міжнародної економіки
Житомирський державний технологічний університет

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА НЕОБХІДНІ ЗМІНИ В НОРМАТИВНОМУ РЕГУЛЮВАННІ В РОЗРІЗІ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ

Фінансова звітність – найважливіше джерело інформації, у якому знаходить відображення фінансовий стан окремо взятого підприємства, а також результати його діяльності. В Україні принципи та методи складання фінансової звітності визначаються Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Наказом Міністерства фінансів України від 28.03.2013 №433 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності» [1], Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку подання фінансової звітності» [2], Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (НП(С)БО) 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [3], а для підприємств, які зобов'язані (або добровільно прийняли таке рішення) вести облік та складати фінансову звітність за МСФЗ – Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ) [4] і Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку [4].

Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" [3] визначаються мета, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів. Згідно з НП(С)БО 1, «фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період. Фінансова звітність забезпечує інформаційні потреби користувачів щодо: придбання, продажу та володіння цінними паперами; участі в капіталі підприємства; оцінки якості управління; оцінки здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання; забезпеченості зобов'язань підприємства; визначення суми дивідендів, що підлягають розподілу; регулювання діяльності підприємства; інших рішень» [5].

8 квітня 2015 р. Прем'єр-міністром України було підписано Розпорядження «Про схвалення розроблених Міністерством фінансів планів імплементації деяких актів законодавства ЄС у сфері бухгалтерського обліку та аудиту», згідно з яким було схвалено Директиву 2013/34/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 26 червня 2013 року «Про річну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язані звіти деяких видів підприємств, що вносить зміни до Директиви 2006/43/ЄС Європейського Парламенту та Ради і припиняє дію Директив Ради 78/660/ЄЕС та 83/349/ЄЕС» [6], що передбачає виконання актів законодавства ЄС у сфері бухгалтерського обліку та аудиту. Директива запроваджується через національне законодавство. Вона зобов'язує державу-члена у певний термін вжити заходів, спрямованих на досягнення визначених у ній цілей. Варто відзначити, що директиви мають верховенство над національним правом. Держави-члени повинні визначити штрафні санкції, що застосовуються у випадку порушення національних положень, прийнятих у відповідності до цієї Директиви, та вживають усіх необхідних заходів для забезпечення застосування цих штрафних санкцій [3]. Директива 2013/34/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 26 червня 2013 року має за ціль запровадити умови для активної співпраці у межах економічних та торговельних відносин, яка неодмінно вестиме до поступової інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС, у тому

числі завдяки створенню поглибленої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі, як це визначено у Розділі IV («Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею») цієї Угоди [6], та підтримувати зусилля України стосовно завершення переходу до діючої ринкової економіки, у тому числі шляхом поступової адаптації її законодавства до «acquis ЄС», тобто до правової системи, яка діє в Європейському Союзі.

Виконання вимог законодавства ЄС, закріплених у Директиві відбуватиметься шляхом перенесення в національне законодавство її положень з урахуванням передбачених цією Директивою варіантів вибору щодо застосування чи незастосування окремих її положень стосовно категорій класифікації компаній і груп, форм фінансової звітності, консолідації фінансової звітності та звільнення від консолідації, оприлюднення фінансової звітності та її аудиту, а також вимог до окремих видів звітності [4]. Завдяки впровадженню положень цієї директиви буде спрощено вимоги до фінансової звітності та зменшено регуляторний контроль для малих підприємств. Водночас будуть посилені вимоги щодо розкриття інформації для великих підприємств, банків, страхових компаній та інших суспільно значимих установ. Крім того, з метою боротьби із фінансовим шахрайством та корупцією підприємства та державні адміністрації будуть зобов'язані розкривати прибутки, отримані внаслідок діяльності, пов'язаної з використанням природних ресурсів. Також буде визначено критерії групування підприємств до мікропідприємств, малих, середніх та великих підприємств, що вплине на відображення у фінансовій звітності. Згідно з положеннями Директиви 2013/34/ЄС [6], передбачається, що до мікропідприємств будуть належати суб'єкти господарської діяльності, показники яких на дату складання річної фінансової звітності за попередній рік відповідають наступним критеріям: сукупна вартість активів (на річну дату складання фінансової звітності за попередній рік) — до 350 тис. євро, чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) — до 700 тис. євро, а середня кількість працівників — до 10 осіб. У малих підприємства сукупна вартість активів — до 4 млн. євро, чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) — до 8 млн. євро, а середня кількість працівників — до 50 осіб. У середніх підприємств сукупна вартість активів — до 20 млн. євро, чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) — до 40 млн. євро, середня кількість працівників — до 250 осіб. Великими є підприємства, в яких сукупна вартість активів — понад 20 млн. євро, чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) — понад 40 млн. євро, середня кількість працівників — понад 250 осіб. Таке групування дасть можливість уніфікувати національні критерії класифікації підприємств з європейськими. Це допоможе максимально спростити фінансову звітність для мікро- і малих підприємств і забезпечити її максимальну прозорість для великих та середніх компаній. За розрахунками Міністерства Фінансів України, у результаті застосування нового групування кількість великих підприємств збільшиться в шість разів, а малих — на 20 %. Відповідно зменшиться кількість середніх і мікропідприємств. Окрім того, необхідно удосконалити порядок подання та оприлюднення фінансової звітності в єдиному електронному форматі. Загалом, завдяки більш уніфікованим, чітким та легким для розуміння фінансовим звітам планується поліпшення транскордонної діяльності підприємств та розширення їх можливостей для пошуку фінансування, адже зазначені зміни мають призвести до підвищення якості фінансової інформації.

Якщо фінансові звіти призначені для акціонерів, інвесторів, кредиторів, широкої громадськості взагалі, вони мають відповідати Міжнародним стандартам фінансової звітності. Необхідно відзначити, що МСФЗ не домінують над національними законодавчими актами, що регулюють складання фінансової звітності в певній країні. Ці стандарти не є обов'язковими, вони містять в собі рекомендації до запровадження. Отже, результат запровадження залежить лише від переконання національних урядів та органів, які розробляють власні стандарти. Виключенням з цього можна вважати вимоги, згідно

яких публічні акціонерні товариства та фінансові установи зобов'язані складати фінансову звітність з дотриманням концептуальної основи МСФЗ. Міжнародні стандарти фінансової звітності мають за ціль довести фінансову звітність до зрозумілих, прийнятних міжнародних стандартів бухгалтерського обліку високої якості, які вимагають подання у фінансовій звітності прозорої інформації, яку можна порівнювати. Все це має на меті полегшення задачі учасникам різних ринків капіталу в межах всього світу та іншим користувачам у прийнятті ними різного роду управлінських рішень.

Варто відзначити, що розвиток Міжнародних стандартів фінансової звітності відбувся в тісній взаємодії з європейською інтеграцією. Так, 25 липня 1978 р. вийшла Четверта Директива 78/660/ЄС [7], яка до 26 червня 2013 року, тобто до набрання чинності Директиви 2013/34/ЄС, була головною для фінансового обліку всіх європейських країн. Саме директиви є основними правовими актами, за допомогою яких відбувається гармонізація законодавства країн-членів Європейського Союзу. Проте, перш ніж застосовувати МСФЗ в ЄС, кожний стандарт повинен бути схвалений до застосування Європейською комісією.

Першим кроком України до переходу на МСФЗ було затвердження Програми реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів у 1998 році. Але насправді рішучим кроком стало прийняття змін до Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» Верховною Радою в червні 2011 року. Відповідно до зазначених змін, публічні акціонерні товариства, а також фінансові установи з 2012 року повинні подавати звіти згідно з Міжнародним стандартом фінансової звітності. «Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих і середніх підприємств можуть застосовувати підприємства, які зобов'язані застосовувати міжнародні стандарти фінансової звітності відповідно до законодавства, а також ті підприємства, які прийняли таке рішення самостійно. Застосування міжнародного стандарту фінансової звітності для малих і середніх підприємств не допускається підприємствами, на які не поширюється сфера його застосування» [1]. Зазначене раніше можна вважати істотним кроком в інтеграцію України до світового економічного простору, а також виконаним пунктом зобов'язань згідно Угоди «Про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» [8] відповідно до Статті 127 «Ефективне та прозоре регулювання» і Статті 133 «Наближення законодавства» Підрозділу 6 «Фінансові послуги». У Статті 127 йдеться про те, що кожна Сторона докладатиме всіх зусиль, щоб заздалегідь надати всім заінтересованим особам інформацію про будь-який захід загальної дії, який ця Сторона пропонує застосувати з метою надання таким особам можливості представити свої коментарі щодо цього заходу. Інформація про такий захід має бути надана: шляхом офіційної публікації; або в іншій письмовій або електронній формі. Кожна Сторона докладатиме необхідних зусиль для забезпечення впровадження міжнародних стандартів регулювання та нагляду у сфері фінансових послуг та для боротьби з ухиленням від сплати податків на всій її території [2]. У Статті 133 наголошується на тому, що Сторони визнають важливість наближення чинного законодавства України до законодавства Європейського Союзу Україна забезпечить поступове приведення у відповідність своїх чинних законів та майбутнього законодавства до «acquis ЄС» [2]. Таке наближення розпочато з дати підписання цієї Угоди, тобто з 16 вересня 2014 року.

Варто відзначити, що за даними Державної служби статистики України станом на 31 грудня 2011 рік [9], тобто у рік схвалення Верховною Радою на законодавчому рівні складання публічними акціонерними товариствами та фінансовими установами фінансової звітності за міжнародними стандартами, прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) в Україну становили 49362,3 млн. дол. США, з них частка інвестицій з країн-членів Європейського Союзу становила 39411,2 млн. дол. США, тобто приблизно 80 % всіх

інвестицій. Згідно аналогічних даних, але станом на 31 грудня 2012 року [10], тобто після прийняття Верховною Радою змін до Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», обсяг прямих іноземні інвестицій (акціонерного капіталу) становив вже 54462,4 млн. дол. США, що відповідно на 5100,1 млн. дол. США більше. Частка інвестицій з країн-членів Європейського Союзу сягала 42979,3 млн. дол. США, тобто 79 % всіх інвестицій.

Адаптація фінансової звітності до норм МСФЗ і норм Європейського Союзу наразі є важливою задачею не тільки Міністерства фінансів України і Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Міністерства юстиції, а також Кабінету Міністрів України і Верховної Ради. Відповідні зміни сприятимуть гармонізації фінансової звітності українських підприємств зі звітністю підприємств держав – членів ЄС, а також інших країн, які застосовують МСФЗ та акти ЄС. Окрім того, зміни спрямовані на підвищення прозорості й забезпечення достовірності фінансової звітності й належного рівня довіри до неї з боку вітчизняних та іноземних інвесторів. Таким чином, зростатиме інвестиційна привабливість національної економіки, стимулюватимуться надходження іноземних інвестицій та спрощуватимуться процедури залучення капіталу на міжнародних ринках.

Список використаних літературних джерел

1. Наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 № 433 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.golovbukh.ua/regulations/1521/8199/8200/461791/>

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 «Про затвердження Порядку подання фінансової звітності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF>

3. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (НП(С)БО) 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

4. Міжнародні стандарти фінансової звітності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_010

5. Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 "Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>

6. План імплементації Директиви 2013/34/ЄС Європейського Парламенту та Ради ЄС про річну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язану звітність певних типів підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/55d2e4fc7737a.pdf>

7. Четверта Директива № 78/660/ЄС, що ґрунтується на статті 54 (3) "G" Договору, про річну звітність деяких типів господарських товариств [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_908

8. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/984_011/page

9. Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) в Україну на 31.12.2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2011/zd/ivu/ivu_u/ivu0411.html

10. Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) в Україну на 31.12.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2012/zd/ivu/ivu_u/ivu0412.html